

Asia: VN/10057/2023

Jätelakiopas: yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat säännökset

Luku 2: Mitä on yhdyskuntajäte?

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa Jätelakioppaan päivityksestä. Lausunto annetaan Lausuntopalvelussa 15.5.2023 mennessä (<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=3b0b4d32-1367-4b4c-ac3b-2c5cc15db7f1dit>). Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu asiasta seuraavaa:

Luku 2: Mitä on yhdyskuntajäte?

Kuntaliiton näkemyksen mukaan luvun 2 teksti on pääosin hyvää. On hyvä, että selkeyden vuoksi oppaassa on todettu, että luettelo eri yhdyskuntajätelajeista ei ole tyhjentävä. Kappaletta 3 voisi hieman selventää toteamalla, että piha- ja puutarhatöissä syntyvä jäte on yhdyskuntajätettä seuraavasti: ”Asumisessa syntyvää jätettä ja myös yhdyskuntajätettä ovat lisäksi muun muassa asumisessa syntyvät vaaralliset jätteet sekä piha- ja puutarhatöissä syntyvä jäte.”

Luku 3: Vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä

Kunnan perusvastuu

Luvussa 3 ja sen alaluvuissa käytetään useammassa kohdassa ilmaisuja ”asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen” (s. 9) ja ”asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajätteet” (s. 9-10). Kuitenkaan kunnan vastuu asumisessa syntyvissä jätteissä ei rajaudu pelkästään yhdyskuntajätteisiin. Jätelain 32.1 §:n 1 kohdan mukaisesti lähtökohtana on se, että kunta vastaa kaikkien asumisen jätteiden jätehuollon järjestämisestä, ellei jätelaissa toisin säädetä. Jätelakioppaassa olisi syytä olla tarkka määrittelyissä ja siinä, että opas on johdonmukainen sekä tukee nimenomaisesti lain tarkoitusta ja soveltamiskäytäntöä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan selkeintä olisi käyttää kirjaustapaa ”asumisessa syntyvien jätteiden sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen” ja ”asumisessa syntyvät

jätteet sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet”. Korjaamalla ilmaisut ne eivät ole ristiriidassa esimerkiksi luvun 3.2.1 toisen kappaleen kanssa.

Kuntaliitto toteaa myös, että kappaleessa ”3.2.2 Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte” olisi hyvä viitata Kuntaliiton yleiskirjeen 3/2019 muistioon ”Yleiskirjeen 3/2019 liite” (https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Liitemuistio_Yleiskirje_3_2019_j%C3%A4te_laki_vaihe_1.pdf), sillä siinä on kattavasti käyty läpi sitä, mitkä toiminnot ovat kunnan hallinto- ja palvelutoiminta ja mitkä eivät.

Kunnan perusvastuu

Luku 3.2.1: Kuntaliitto pitää hyvänä, että opasluonnoksen kappaleessa on otettu huomioon Vaasan hallinto-oikeuden lainvoimainen päätös 22.2.2022 (168/2022, diaarinro 20348/2020). Päätös selventää asumisen käsitteen ulottuvuutta jätelain soveltamiskäytännössä. Olennaista on, että jätelaki ei rajaa mitään asumisen muotoa kuntavastuun ulkopuolelle. Palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen osalta merkitystä tulee antaa myös sille, että palveluasumisella ja tehostetulla palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja ko. asumisen piirissä toteutettuja palveluja.

Luku 3.2.1: Luvun 3.2.1 viimeiseen virkkeeseen tulisi johdonmukaisuuden vuoksi lisätä vielä pienimuotoisissa itse tehtävissä remonteissa syntyvät jätteet, jotka kuuluvat kunnan järjestämistä vastuulle jätelain 32 §:n mukaisesti. Lisäksi asumisen jätettä koskevasta kappaleesta puuttuu kokonaan maininta yhdessä asuinkiinteistöjen jätteiden kanssa kerättävien liikehuoneistojen jätteiden jätehuoltovastuusta (kuten vastaavasti on esitetty kappaleessa 3.2.2).

Luku 3.2.3: Kuntaliiton näkemyksen mukaan Jätelakioppaaseen on tarpeellista sisällyttää kirjaus siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon jätehuollon järjestämistä vastuun muutoksella ei muutettu kunnan jätehuollon järjestämistä vastuun soveltamisalaa siltä osin, kun kysymys on jätelain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta asumisesta syntyvästä jätteestä. Selvyyden vuoksi kappaleessa 3.2.3 voisi vielä mainita, että siten sote-uudistus ei vaikuta palveluasumisen jätehuoltovastuuseen, joka säilyy kunnalla järjestäjätahosta riippumatta.

Kuntaliitto toteaa myös, että ylimääräisen hallinnollisen taakan minimoimiseksi terveydenhuollon jätteisiin liittyvä luokitusmuutos tulee toteuttaa hyvinvointialueilla siinä vaiheessa, kun yhdyskuntajätteiden jätehuoltovastuu siirtyy jätelain mukaisesti hyvinvointialueille jätteen haltijana. Luokitusmuutoksen toteuttaminen varhaisemmassa vaiheessa veisi tarpeettomasti resursseja sekä hyvinvointialueilla että kunnissa ja kuntien jätelaitoksissa. Lisäksi on syytä varmistua siitä, että luokitusmuutoksen toteuttamisen jälkeen yhdyskuntajätteistä terveydenhuollon jätteiksi luokiteltaville jätteille löytyy riittävästi käsittelykapasiteettia. Kuntaliitto huomauttaa myös, että

asiaa koskevassa kappaleessa on asiavirhe, kun viitataan kunnan terveydensuojeluyksikössä syntyvään jätteeseen. Tämä tulisi korjata terveydenhoitoyksiköksi ja poistaa kunta tästä yhteydestä.

Kuntaliitto ehdottaa kappaleen loppuosan uudeksi muotoiluksi seuraavaa: "...Luokittelusta yhdyskuntajätteeksi tulisi luopua, jotta luokittelukäytäntö saadaan yhdenmukaistettua ja vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Luokittelun muutoksen jälkeen terveydenhoitoyksikössä syntyvä kyseinen jäte ei ole enää yhdyskuntajätettä, vaan terveydenhoidossa syntyvää jäteluettelon 18 luokan mukaista jätettä, jonka jätehuoltovastuu kuuluu jätteen haltijalle. Jätelain 32 a §:n mukaan hyvinvointialueen hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuoltovastuu siirtyy kunnalta hyvinvointialueille viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä. Jotta voidaan välttää tarve muuttaa jätehuoltokäytäntöjä useita kertoja lyhyen ajan sisällä, tulisi luokitusmuutos ja siitä johtuva jätehuoltokäytäntöjen muutos hyvinvointialueilla tehdä siinä vaiheessa, kun yhdyskuntajätteiden jätehuoltovastuu siirtyy kunnalta hyvinvointialueille."

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Luku 3.3.1: Kuntaliiton näkemyksen mukaan olisi asianmukaista, että Jätelakioppaassa tukeudutaan TSV-palveluun kytkeytyvän muun palvelutarjonnan puutteen arvioinnin teksteissä jätelain esitöiden kirjauksissa, jotka ovat varsin perusteellisia. Jätelain esitöissä ei oteta kantaa esimerkiksi siihen, että hinnan kohtuuttomuutta arvioitaessa vertailukohtana ei voitaisi pitää vastaavaa kunnan järjestämän toissijaisen jätehuoltopalvelun hintaa (kpl 3.3.1, s. 16). Toisaalta seuraavaksi todetaan, että pienehkö poikkeama kunnan palvelun hinnasta ei olisi peruste TSV-palvelun käytölle. Virke sisältää siis itsessään ristiriidan. Kuntaliitto ehdottaakin alkuosan poistamista.

Luku 3.3.3: S. 19 alalaidassa on todettu, että kunnan jätelaitoksen on myös suositeltavaa seurata raja-arvoja, vaikka sillä ei ole vastaavaa velvoitetta (luku 3.3.4). Tätä voisi selventää toteamalla, että sillä ei ole jätelaissa asetettu vastaavaa velvoitetta.

Tuottajavastuun rooli yhdyskuntajätehuollossa

Luku 3.4: Opasluonnoksen tekstiä tulisi tarkentaa ja täydentää tuottajavastuunalaisten jätelajien osalta, koska moni esimerkiksi SUP-tuote näyttää puuttuvan listalta. Lisäksi tuottajan järjestämisvastuu jätehuollosta ei koske SUP-direktiivin mukaisia kertakäyttöisiä muovisia sisältäviä ruoka- ja juomapakkauksia, juomamukeja, suodattimellisia tupakkatuotteita ja suodattimia, kosteuspyyhkeitä ja ilmapalloja, vaan tältä osin tuottajilla on ainoastaan jätelain 48 b §:n mukainen kustannusvastuu kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista kuntien yleisillä alueilla.

Lisäksi alaviitteeseen 19 tulee lisätä valtioneuvoston asetukset 1318–1322/2022. Vastaavia epätäsmällisyyksiä esiintyy myös ainakin luvussa 3.1.

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan vastuut

Luku 3.5: Kuntaliitto toteaa, että kiinteistön haltijan on jätelain 40 §:n mukaisesti järjestettävä vastaanottopaikka kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräystä varten myös kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa. Siksi Kuntaliitto esittää kolmatta kappaletta muutettavaksi seuraavaksi: ”Kunnan järjestämässä jätehuollossa kiinteistön haltijan on jätelain 40 §:n mukaisesti järjestettävä vastaanottopaikka kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräystä varten. Kiinteistön haltijan on hankittava tarvittavat jäteastiat. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa kunnallinen jätelaitos voi toimittaa tarvittavat jäteastiat.”

Luku 4: Viranomaiset ja kunnan jätelaitos

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 4.1: Kuntaliitto kiinnittää huomiota luvussa 4.1 kirjattuun listaan kunnan jätehuollon palvelutehtävien hoitamisen tavoista. Viimeisenä kohtana on hoitaminen yksityisissä jätehuoltoalan yrityksissä. Kirjaustavan vuoksi, kun puhutaan jätehuollon julkisesta hallintotehtävästä (palvelukokonaisuudesta), kohta ei sovi listaan mukaan. Kuntaliitto esittääkin, että listan viimeinen kohta siirretään seuraavan kappaleen yhteyteen sen ensimmäiseksi virkkeeksi seuraavin sanamuodoin: ”Kunta voi myös tilata yksityisiltä jätehuoltoalan yrityksiltä hankintalain mukaisesti kilpailuttamalla sellaisia jätehuollon palveluita, joihin ei liity julkisen vallan käyttöä ja joita ei pidetä julkisina hallintotehtävinä.

Kuntaliitto esittää myös s. 27 lopussa olevan virkettä muokattavaksi seuraavaksi: ”Erityisesti niissä tapauksissa, joissa viranomaistehtävät ja operatiiviset palvelutehtävät ovat järjestetty samassa organisaatiossa, tulee asiaan kiinnittää erityistä huomiota.” Sivun 28 kuvat Kuntaliitto suosittelee piirrettäväksi uudelleen ja kiinnittää niissä huomiota kohtaan jätelaitos ja operatiivisen toiminnan jälkeen tulevaan tekstiin ja sen ajanmukaistamiseen.

Kuntaliitto esittää tekstit ”asumisessa ja siihen rinnastettavassa toiminnassa syntyvien jätteiden hyödyntäminen ja loppukäsittely” korvattavaksi seuraavalla tekstillä: ”mm. jätteiden keräys, kuljetus ja käsittely”. Loppukäsittely on melko vähäistä näinä päivinä. Vastaavaa muutosta voisi pohtia luvussa 4.3 jätelaitoksen tehtävälisan kohdalla, jossa todetaan jätelaitoksen tehtäväksi hyödyntämisen ja loppukäsittelyn kilpailuttaminen tai järjestäminen. Ehkäpä ajanmukaista olisi tuoda kierrätystä enemmän esiin.

Luku 4.2: Luvussa 4.2 isäntäkuntamalli on korvattava sanalla vastuukuntamalli. Lisäksi johtosääntöjä ei enää laadita, vaan ne ovat korvautuneet hallintosäännöillä. Lisäksi kannattaa pohtia jätehuoltolautakuntatermin käyttöä ja korvata se jätehuoltoviranomaisella niissä kohdin, joissa viranomaisen muodolla ei ole merkitystä.

Luku 4.5: Kuntaliitto huomauttaa, että valvontaviranomaisen toimivaltaraja on oikeudellisesti jäykkä. Toimivaltaa joko on tai ei ole. Oppaan sivulla 36 on otettu kantaa ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen työnjakoon. Tekstistä tulisi käydä paremmin ilmi, että kyse on ehdotuksesta työnjaoksi. Työnjako ei siis perustu lakiin, eikä oppaalla voi muuttaa lakiin perustuvaa

toimivaltaa. Esim. Ympäristönsuojelun valvontaoppaassa (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74989/OH_2_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y) on s. 80–81 ehdotettu työnjako huomattavasti kannustavammin. Kuntaliitto esittääkin, että sivulla 36 ennen palloja lisätään seuraava johdatteleva lause: ”Työnjaosta voitaisiin sopia esimerkiksi seuraavasti:”

Luku 5: Yhdyskuntajätteen erilliskeräys

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 5.2.1: Kuntaliitto huomauttaa, että sivulla 39 olevan kaikkien toimijoiden erilliskeräysvelvoitteita esittävän yhteenvetokuvan sijainti on erikoinen keskellä asuinkiinteistöjen velvoitteita koskevaa kappaletta ja se tulisi sijoittaa yhteenvetona esimerkiksi kappaleen 5.2.2 loppuun tai ihan 5.2 kappaleen alkuun. Nykyisessä paikassaan kaaviokuvan sisältö saattaa sekoittaa lukijaa.

Alaviite 29 on poistettava tästä kohden. Vaarallisia jätteitä on hyvin erilaisia ja riippuen jätteen lajista ja laadusta voivat myös aluekeräyksen vastaanottopaikkojen tarpeet vaihdella.

Luku 5.2.2: Kolmannessa kappaleessa mainituissa yleisötapauksissa syntyvät kiinteät jätteet ovat useimmiten yhdyskuntajätteitä. Muina kuin yhdyskuntajätteinä tarkoitettaneen kohdassa varmaankin yleisötapauksissa syntyviä ulosteperäisiä jätteitä. Lisäksi Kuntaliitto esittää poistettavaksi luvun viimeistä kappaletta kokonaan, koska kyseessä on poistuva ongelma kuntapuolen erilliskeräyksen määräaikaisten tullessa jo vastaan hyvinkin pian. Lisäksi, jos kivijalkakiinteistö järjestää jätehuoltonsa yhdessä kunnan vastuulle kuuluvan toiminnan kanssa, kuuluu sen jätehuolto silloin kuntavastuulle ja toiminnassa noudatetaan mm. jätehuoltomääräyksiä. Kappale on omiaan aiheuttamaan hämmennystä oppaan lukijoissa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan Jätelakioppaan luonnokseen tulisi lisätä nykyistä täsmällisemmät kirjaukset kunnan vastuulla olevien kiinteistöjen mahdollisuudesta poiketa kiinteistöittäisistä erilliskeräysvelvoitteista yksittäistapauksissa. Yksittäinen poikkeaminen on katsottu olevan mahdollista myös muiden kuin asuinkiinteistöjen ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöjen kohdalla, vaikka asiasta ei ole erillistä pykälää jätelaissa. Kuntaliitto katsoo, että jätelain mukaan yksittäinen poikkeaminen on mahdollista, jos kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä on mahdollistettu poikkeaminen jätehuoltomääräyksistä yksittäistapauksissa, poikkeamista haetaan jätehuoltoviranomaiselta ja viranomaisen harkinnan perusteella jokin jätelain 15.2 §:n edellytyksistä kiinteistöllä täyttyy. Useimmiten tällöin lienee kyse teknisestä syystä poikkeamisesta ja monesti tarve voi olla vain väliaikainenkin.

Kuntaliitto viittaa tässä mm. jäteasetuksen (978/2021) perustelumuihistoon, jossa todetaan 17 §:n (Asumisessa syntyvän biojätteen kiinteistöittäinen erilliskeräys) perusteluissa seuraavaa:

”Jätehuoltomääräyksissä voitaisiin myös määrätä 20 mahdollisuudesta poiketa pykälässä säädetystä erilliskeräysvelvollisuudesta yksittäisten kiinteistöjen kohdalla silloin, jos vaadittavien jäteastoiden sijoittaminen kiinteistölle ei olisi mahdollista esimerkiksi paloturvallisuus- ja kaavamääräykset huomioiden. Asetusta lievempien vaatimusten tulisi perustua jätelain 15 §:n 2 momenttiin ja niiden ajantasaisuutta olisi arvioitava viiden vuoden välein.” Lisäksi pakkausjätteiden erilliskeräystä koskevan 18 §:n perusteluissa todetaan, että myös pakkausjätteen osalta kunta voisi jätehuoltomääräyksissään poiketa ehdotetuista kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen vähimmäisvaatimuksista jätelain 91 §:n 3 momentin nojalla ja siinä säädettyin edellytyksin.

Kuntaliitto pitää hyvänä, että oppaassa on seuraava selventävä maininta: ”Jätehuoltomääräyksillä ei voida velvoittaa kiinteistön haltijoita järjestämään pakkausjätteen lajittelua ja kuljetusta jätelain 41.3 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa, jossa tuottaja tai kunta ei tällaista kuljetusta järjestä. Kiinteistön haltijan mahdollisuuden pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestämiseen tulee tällaisessa tapauksessa perustua vapaaehtoisuuteen.”

Kappaleeseen Poikkeaminen muun kuin asumisessa syntyvän jätteen erilliskeräysvaatimuksista Kuntaliitto toteaa, että kunnan hallinto- ja palvelutoimintaa koskevan virkkeen lopusta tulisi poistaa ”tai yksittäistapauksissa jätelain 42 §:n mukaisesti (luku 7.1)”. Jätelain 42 §:n mukainen poikkeaminen ei koske poikkeamista nimenomaisesti erilliskeräysvelvoitteista, vaan poikkeamisesta luovuttaa jäte kunnalliseen jätehuoltoon, mikä on kokonaisuutena tarkastellen eri asia. Siksi siihen viittaaminen ei ole tässä kohden relevanttia ja on omiaan sekoittamaan toimijoita. Poikkeamiselle tiukempaan suuntaan asetuksen erilliskeräysvelvoitteista ei ole kunnan järjestämässä jätehuollossa estettä (mm. kunnan tarjoama vapaaehtoinen palvelu tai JL 41.3 §). Mutta kun kyseessä on poikkeaminen asetuksen erilliskeräysvelvoitteista löyhempään suuntaan, mitä tässä kohden tarkoitettaneen kappaleen alun tekstin perusteella, niin 42 §:n mukaisten kriteerien valossa (mm. sama etusijajärjestyksen mukainen jätehuollon taso saavutettava kuin kunnan järjestämässä jätehuollossa) asiaa tarkastellen jätehuoltoviranomainen ei voisi myöntää poikkeamista. Sen sijaan kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistön haltija voisi hakea poikkeamista kunnallisista jätehuoltomääräyksistä yksittäistapauksessa, jolloin poikkeamisen edellytysten täyttymistä verrattaisiin jätelain 15.2 §:ään kirjattuihin kriteereihin.

Luku 6: Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 6.1: Luvun 6.1 toisessa kappaleessa tulisi tuoda selkeämmin esille jätelain 36 §:n lähtökohta, että kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnan järjestämänä kuljetuksena jätelajista riippumatta. Vain sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksissa kunta voi päättää järjestää jätteenkuljetuksen kiinteistönhaltijan järjestämänä kuljetuksena. Jätelakia muutettiin siten, että jätelain 37 §:n mukaista kunnan harkintavaltaa päättää kuljetusjärjestelmästä rajattiin em. kahteen lajiin. Sen vuoksi kiinteistöittäinen jätteenkuljetus tulee järjestää bio- ja pakkausjätteelle ja pienmetallijätteelle kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena (36 §) jätelaissa säädettyjen siirtymäaikojen puitteissa (luku 6.2).

Kuntaliitto ehdottaa myös luvun 6.1 kolmannen ja neljännen kappaleen sulauttamista yhteen siten, että nykyinen 4. kpl poistetaan kokonaan. Ympäristöministeriön ei ole tarpeen oppaassa antaa ohjeita siitä, miten kunnan on tarkoituksenmukaista järjestää palveluitaan, vaan se kuuluu kunnallisen itsehallinnon piiriin kunnan itsensä arvioitavaksi. Sen vuoksi Kuntaliitto ehdottaa seuraavaa tekstimuotoilua: ”Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta voi järjestää kuljetuksen joko omana toimintanaan tai hankkimalla palvelut yksityiseltä yrittäjältä. Jälkimmäinen on Suomessa yleisesti käytössä oleva toimintatapa, koska asianmukaisia jätteenkuljetuspalveluita on yksityisillä markkinoilla tarjolla. Tällöin kunta kilpailuttaa jätteenkuljetukset yksityisiltä yrityksiltä hankintalain ja jätelain mukaisesti (luku 8). Kuljetuspalvelua koskeva sopimussuhde syntyy kunnan tai tämän edustaman jätelaitoksen ja kuljetusyrittäjien välillä. Kyseessä on kiinteistön haltijalle tarjottava julkisoikeudellinen palvelu, josta perittävä maksu määrätään kunnan jätetaksan mukaisesti (luku 10).”

Kuntaliitto esittää myös, että luvun 6.1 kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen yleisten vaatimusten kohdassa 3 pitäydytään jätelain 35 §:n sanamuodossa eli jäte on kuljetettava kunnan määräämään vastaanotto- ja käsittelypaikkaan.

Luku 6.2: Ensimmäistä kappaletta tulisi täsmentää sanalla vähintään. ”Jätelain mukaisesti kunnan on järjestettävä vähintään erilliskerättävien jätelajien kuljetus kiinteistöltä jätelaissa säädettyjen siirtymäaikojen puitteissa.”

Kappaleen 4 alkua tulisi täsmentää myös siltä osin, että joissakin kunnissa tai yhteistoiminta-alueilla ei ole saatu vielä päätettyä lainvoimaisesti kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytysten täyttymisestä tai täyttymättömyydestä, vaan hallinnollinen prosessi on edelleen kesken. Sen vuoksi paikoin on edelleenkin käytössä vuoden 1993 jätelain mukainen ns. sopimusperusteinen kuljetus. Jätelaki on jo muuttunut siten, että senkin osalta on tarpeen tarkastella enää sekalaisen yhdyskuntajätteen ja/tai saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksia. Kuntaliitto esittää kappaleen lopusta myös poistettavaksi sen viimeistä virkettä tarpeettomana. Kuntaliitto pitää hyvänä luvun viimeisessä kappaleessa esitettyä pelisääntöjä.

Luku 6.3: Kuntaliitto ehdottaa s. 47 kappaleen 3 sanamuodon muuttamista seuraavaksi: ”Jätelain 37 §:n mukaan kunta voi päättää, että kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena, jos voidaan perustellusti osoittaa, että kaikki seuraavat jätelain edellytykset täyttyvät.”

Kuntaliitto ehdottaa seuraavan nyt sivulla 49 sijaitsevan kappaleen poistamista opasluonnoksesta kokonaan: ”Jos kunta arvioi, että jätelain 37 §:n edellytykset täyttyvät ja se tekee päätöksen siirtää kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen (sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta), on kunnan vastaavasti kuin siirryttäessä kiinteistön haltijan järjestelmästä kunnan järjestelmään, varattava riittävä siirtymäaika

muutoksen voimaantulolle. Siirtymäajassa tulee ottaa huomioon kunnan kilpailuttamien kuljetussopimusten voimassaoloaika.” Kirjaus on uusi, eikä sitä ole ollut aiemmassa jätelakioppaassa.

Jätelaki edellyttää, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus toteutetaan 34, 35 ja 36 §:ssä säädetysti. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on melko teoreettista, että jätelain 37 §:ssä säädetty edellytykset kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisestä kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta voisivat käytännössä toteutua. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on jätelaissa säädetysti ja korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) oikeuskäytännössä vahvistetusti pääsääntö, josta voidaan poiketa vain jätelaissa säädetyn perusteiden. Mikäli selvitykset eivät osoita kaikkien kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle säädettyjen edellytysten täyttymistä, tulee kunnan järjestää kuljetukset kunnan kilpailuttamina. Kun kunnassa tai sen osassa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, ei jätelain 37 §:n edellytysten täyttymistä ole tarpeen arvioida.

Kuntaliitto huomauttaa, että kuljetusjärjestelmästä päättäminen on laillisuusharkintaa. KHO:n linjausten mukaan, lain 37 §:n edellytysten tähtyminen tulee ennalta, ennen järjestelmän käyttöönottoa varmistaa. Sen vuoksi, kun alueella on käytössä kunnan jätelaitoksen jätelaissa ja hankintalaissa säädetysti kilpailuttama kunnan järjestämä jätteenkuljetus, toisenlaisen järjestelmän ennalta toimimisen varmistaminen on käytännössä mahdotonta osoittaa. Kuntaliitto muistuttaa myös, että jätelaissa säädetty mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen on kuormittanut muutoksenhakutuomioistuimia ja myös kunnan viranomaisia kohtuuttomasti. Kuntaliitto katsoo, että jätelakioppaassa tulee pidättäytyä oppaan ohjeellisesta luonteesta huolimatta antamasta sellaisia suosituksia, joilla saattaa olla oppaaseen kirjattua tarkoitusta laajempaa merkitystä lainsäädännön tulkinnessa.

Toissijaisesti Kuntaliitto esittää kappaletta muotoiltavaksi vähintään seuraavaksi: ”Jos kunta arvioi, että jätelain 37 §:n edellytykset tähtyvät ja se tekee päätöksen järjestää kuljetus kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena (sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta), jatkaa kuljetustoiminta alueella käytännössä ennallaan.” Kuntaliitto huomauttaa, ettei lainsäädännössä säädetä kappaleessa esitetystä siirtymäajasta mitään, ja siksi oppaassa ei tulisi spekuloida asialla. Jätelain tarkoitus ei ole ollut, että siirtymää tapahtuisi molempiin suuntiin, vaan tarkoitus on ollut jo vuodesta 2012 lukien alun perin tarkistaa vain perinteisesti käytössä olleen toisenlaisen järjestelmän olemassaolon ja jatkamisen edellytykset. Niin kauan kuin jätelain voimaan tullessa käytössä ollut ja edelleen käytössä oleva kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmä (tai entinen sopimusperusteinen malli) tähttää jätelain edellytykset, sitä on mahdollista jatkaa. Muutoin on siirryttävä kunnan järjestämään kuljetukseen.

Luku 6.6: Jätelakioppaan alueellisiin keräysjärjestelmiin liittyviä erityiskysymyksiä käsittelevässä luvussa todetaan, että alueellisten keräysjärjestelmien käyttöönotto edellyttää aina toimivaltaisen viranomaisen, kuten jätehuoltoviranomaisen päätöstä asiasta. Kuntaliitto toteaa, että alueelliset keräysjärjestelmät perustuvat useimmiten kuntien alueidenkäytön suunnitteluun ja niihin liittymisen velvoittavuutta toteutetaan pitkälti kuntien maankäyttöön kytkeytyvien järjestelyjen kautta. Alueellisen keräysjärjestelmän käytännön järjestäminen kuntien toteuttaman alueidenkäytön suunnittelun mukaisesti on osa jätehuollon operatiivista toimintaa ja näin ollen useimmiten

kunnallisen jätelaitoksen tehtävä. Jätehuoltoviranomaisen toimivaltaan kuuluu mm. alueellisen keräysjärjestelmän jätetaksan hyväksyminen ja alueellisia keräysjärjestelmiä koskevien jätehuoltomääräysten antaminen. Siksi oppaasta olisi hyvä poistaa päätöksentekoon epämääräisesti ohjaava virke tai ainakin täsmentää, että jätehuoltoviranomainen voi päättää järjestelmään liittyvistä seikoista osaltaan jätehuoltomääräyksissään ja jätetaksassaan. Paras lopputulos saadaan aikaan, kun kunta, jätelaitos ja jätehuoltoviranomainen tekevät asiassa yhteistyötä, kuten esimerkiksi Naantalin asuntomessualueella toimittiin. Jätehuoltoviranomaisen osallistaminen suunnittelun varhaisessa vaiheessa on tärkeää.

Luku 7: Poikkeukset velvollisuudesta liittyä kunnan järjestämään jätehuoltoon tai kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 7.2: Kuntaliitto ehdottaa lisättäväksi selkeyttävänä luvun kohtaan, jossa käsitellään jätteen pienimuotoista käsittelyä kiinteistöllä, ensimmäisen kappaleen loppuun seuraavaa: ”Määräyksissä on voitu asettaa ehtoja omatoimiselle käsittelylle tai määritellä pienimuotoisuutta.”

Luku 8: Jätehuoltopalvelujen laatuvaatimukset ja palvelujen hankinta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 8.1.1: Kuntaliitto pitää huonona vaarallisten jätteiden nostamista esimerkiksi alueellisten vastaanottoaikkojen riittävyydestä, ainakaan ilman tarkempaa kuvausta. Kyseessä on melko monilajinen jäteryhmä, josta osa on jopa tuottajavastuunalaista jätettä (esim. usea SER-laji). Eri vaarallisen jätteen lajeille on siis olemassa erilaisia keräysmuotoja ja tapoja eikä yksikantaan voida todeta, että yksi vastaanottoaika kuntaa kohden ei usein ole riittävää. Alueellisten jätelaitosten ollessa kyseessä tärkeämpää kuin sijoittaa vastaanottoaika jokaiseen kuntaan, on pohtia sopivia etäisyyksiä suhteessa alueen muihin palveluihin ja aluerakenteeseen.

Luku 9: Jätehuollon rekisterit ja kirjanpito jätteistä

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Luku 9.1.1: Kuntaliitto pyytää poistamaan toisesta kappaleesta seuraavan toteamuksen: ”Jäteyhtiölle ei kuitenkaan voi siirtää esimerkiksi rekisteriin merkittävien tietojen vastaanottamista, keräämistä tai tallentamista rekisteriin, koska nämä tehtävät ovat kiinteä osa rekisterinpitotehtävää.” Näkemyksemme mukaan toteamus ei ota huomioon KHO:n vuosikirjapäätöstä 2018:172 kokonaisuudessaan sekä mm. kuntalain 7-9 §:iä. Mikäli asiaan ei tässä kohden perehdytä tarkemmin, olisi selkeämpää poistaa koko virke.

Luku 9.1.2: Kuntaliitto ehdottaa luvun 5 kappaletta (s.61) täsmennettäväksi seuraavaan muotoon: ”Jätelain edellyttämät raportin perustiedot eivät lähtökohtaisesti sisällä liikesalaisuuksia. Raportin sisältämistä mahdollisista muista liikesalaisuuden piiriin katsottavaksi kuuluvista tiedoista olisi hyvä ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle raporttia annettaessa. Esimerkiksi hintatietojen sisällyttämistä

edellä tarkoitettuihin raportteihin ei voida edellyttää.” Perusteluna täsmennystarpeelle Kuntaliitto toteaa, että osa jätteenkuljettajista on perusteettomasti ilmoittanut viranomaiselle jätelain vaatimusten mukaisten tietojen olevan liikesalaisuuksia, josta on aiheutunut turhaa keskustelua ja hämmennystä.

Mitä raportoidaan? -kohdan viimeisessä kappaleessa todetaan, että velvoite ei koske saostus- ja umpisäiliölietteitä koskevaa raportointia, jos vaadittavat tiedot on toimitettu siirtoasiakirjarekisterin kautta. Tämä on totta, mutta Kuntaliitto huomauttaa, että jatkossa SIIRTO-rekisteriin kerättävien tietojen yhdenmukaisuuteen suhteessa jätehuoltoviranomaisen jätteenkuljetusrekisterin tietotarpeisiin on vielä kiinnitettävä huomiota. Tällä hetkellä SIIRTO-rekisteri ja sen taustalla oleva jäteasetus eivät vielä sisällä kaikkea jätehuoltoviranomaisen tarvitsemaa tietoa tai tietoterottelua siinä muodossa kuin viranomainen sitä tarvitsee. Sekä jätehuolto- että kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tärkeää olisi tieto lietteen tarkemmasta laadusta eli siitä, onko kyse ns. mustista vai harmaista jätevesistä. Tieto liittyy suoraan mahdollisuuksiin valvoa jätehuoltomääräysten noudattamista. Riittävää ei ole vain laatu-tieto siitä, onko kyse saostussäiliöistä vai umpisäiliöistä.

Luku 10: Jättemaksut ja kuluttajansuoja

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto esittää, että sopivaan kohtaan lukuun 10 lisätään, kuten jätehuoltomääräyksiä koskevan luvun yhteydessä, viittaus Kuntaliiton julkaisemaan jätetaksaoppaaseen, jossa on käsitelty kunnallista jätetaksaa perusteellisesti. ”Suomen Kuntaliitto on julkaissut jätetaksan laatimisesta vuonna 2022 oppaan ”Opas kunnallisen jätetaksan laadintaan” (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2189-opas-kunnallisen-jatetaksan-laadintaan>).”

Luku 10.1: Kuntaliitto pyytää tarkentamaan perusmaksun perustekohtaa sivulla 65 lisäämällä sanan ”pelkästään” seuraavasti: ”Perusmaksun tulee olla aiheuttamisperiaatteen mukainen, minkä johdosta perusmaksu ei voi perustua PELKÄSTÄÄN kiinteistöllä sijaitsevien rakennusten lukumäärään.” Rakennusten lukumäärällä voi olla merkitystä siinä mielessä, että samallakin kiinteistöllä niissä voi olla useita eri haltijoita, jotka järjestävät jätehuoltonsa itsenäisinä yksiköinä (hallinnanjakosopimuksella).

Luku 10.2: Kuntaliitto esittää, että sivun 67 kolmanteen kappaleen ensimmäiseen virkkeeseen lisätään selkeyttävänä sana vastaanotto. ”Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueilla kunnan velvollisuus on järjestää järjestämisvastuulleen kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen sekä saostus- ja umpisäiliölietteen VASTAANOTTO JA käsittely.” Muutoin luku on asianmukainen.

Luku 10.3: Tuottajavastuun korvausten maksusta todetaan kolmannessa kappaleessa seuraavaa: ”Tuottajayhteisöt maksavat kiinteistöittäisestä erilliskeräyksestä kunnille ja kunnallisille jätelaitoksille

korvauksia sopimuksen mukaan ensimmäisen kerran elokuussa vuonna 2024. Korvaukset koskevat tällöin vuoden 2023 jälkimmäistä puoliskoa, koska korvausten maksuvelvollisuus alkaa vasta heinäkuusta 2023.” Kuntaliitto huomauttaa pienenä tarkennuksena, että elokuussa 2024 on sovittu maksettavan arvioperusteisesti korvauksia myös vuoden 2024 alkuvuoden (kaksi ensimmäistä kvartaalia) toiminnasta perustuen vuoden 2023 toteumaan. Siten tuottajien ensimmäiseen maksuerään on tarkoitus sisältyä myös kustannusten korvaamista osin vuodelta 2024.

Luku 11: Kunnan jätehuoltomääräykset ja neuvonta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa lukuun 11. Kunnalla on jätelaissa määritelty jätehuoltomääräysten antovaltuus, jota luku kuvaa oikealla tavalla. Sen lisäksi pakkausjätteiden kiinteistökeräyksen osalta on kuntien ja tuottajien yhteistoimintasopimuksessa määritelty sopijapuolten välisiä suhteita mm. vastaanoton järjestelyissä. Nämä sopimusvelvoitteet ohjaavat osaltansa myös kunnan toimintaa ja otetaan huomioon määräyksiä annettaessa.

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto toteaa, että oppaan päivitys on tarpeellinen ja odotettu. Kokonaisuutena opasluonnos on sujuva, hyvä ja pitäytyy pääasiassa jätelain ja sitä määrittävien asetusten kirjauksissa, kunhan muutamat epätarkkuudet korjataan. Myös pienet epätarkkuudet kieliasussa ja jotkut kirjoitusvirheet on syytä vielä tarkistaa ennen julkaisua.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

Tuulia Innala

johtaja, yhdyskunta ja ympäristö erityisasiantuntija

Innala Tuulia
Suomen Kuntaliitto ry